

Встъпително слово на председателя на Българското геологическо дружество

доц. Веселин Ковачев

Уважаеми дами и господа,
Скъпи гости от чужбина и страната,
Драги колежки и колеги,

През 2005 г. се навършват 80 години от създаването на Българското геологическо дружество. По този повод бих желал да поздравя всички присъстващи тук, членовете на дружеството, както и всички геолози със забележителния юбилей! 80 години са миг в геоложката история на нашата планета. Те са малък период и от развитието на човечеството. Но геологията като наука се заражда още с първите разумни хора на Земята, т.е. още първите хора на нашата планета са били и геолози. Разбира се, това твърдение може да звучи парадоксално, но използването на минералните суровини още от дълбока древност не е трудно да се докаже. Нека се обърнем към артефактите: каменни оръдия на труда, метални сечива, строителство. Всички те са изготвени от обработени минерални суровини. Важно доказателство за съществената роля на геологията в развитието на човечеството е таблицата за историческата му периодизация — разделителните линии на всички исторически епохи в нея се маркират от усвояването на нови минерални суровини и технологиите за техния добив и преработка.

Ролята на древните хора, населявали територията на днешна България и околните земи в този процес на развитие е забележителна. Медната епоха започва от нашите земи. Наистина, археолозите спорят дали това е станало първо в околностите на Стара Загора от едноименното медно находище или в Анадола, но ми се струва, че този спор е несъществен. Общоприето е мнението, че по време на енеолита тези територии са имали високо културно и технологично развитие, съществувал е обмен на информация и е била развита търговията. Закономерно е първата медодобивна и металургична дейност в света да започне приблизително по едно и също време на Балканите и в Анадола. Още

повече, че са налице геоложките предпоставки за това — съществуват медни находища, някои от които се експлоатират и в днешно време. И тук не мога да не отбележа връзката между историческите факти от преди 6000 години и днешната дискуссия за териториалния и културния обхват на съвременна Европа.

Днес ние отбелязваме 80 години от създаването на първото неформално сдружение на геолози и минни инженери в България. Модерната геология на Балканите обаче е по-стара. Нейното начало се определя от първото посещение на френския естествоизпитател Ами Буе на Балканите през 1828 г. От тогава датира и първото съвременно описание на геологията на нашите земи. След Ами Буе тук идват Фердинанд фон Хохщетер и Франц Тула от водещия тогава център по геология във Виена. И така стигаме до 1880 г., когато в Министерство на финансите с указ е назначен първия български геолог-минералог Георги Златарски, с което се създава Българската геоложка служба. През същата година излиза и неговата първа геоложка статия за железните руди в Самоковско. Не закъснява и първият български нормативен документ, регламентиращ правилата за провеждане на геоложки изследвания и добивна дейност на територията на Княжество България. Това е Законът за мините (рудниците) приет от VI Обикновено народно събрание и обнародван с указ от княз Фердинанд на 21 декември 1891 г.

Ентусиазмът е важна движеща сила за развитието на българската геология през тези първи десетилетия. Благодарение на него излизат първите учебници по естествена история, в които има раздел „Минералогия“. Това са гимназиалните учебници „Естествена история за първо запознаване с естеството“ на Димитър Мутев (1869 г.) и „Минералогия с образи за долните класове на реалните и гимназиалните училища“ на чеха Алуис Покорни (1882 г.), преведен на български език от студента Иван Урумов, по-късно действителен член на БАН. Забележителното за последния учебник е, че той е използван през следващите 50 години в централно- и източноевропейските гимназии и е преведен на 8 езика. „Геология“ започва да се преподава в първото висше училище на страната през 1891/1892 г. от д-р Боне Баев. След него следва групата от преподаватели по геология и естествени науки в Софийския университет: Георги Бончев (1893), Георги Златарски (1894), Димитър Аллахверджиев (1897), Илия Стоянов (1899) и др. Обучението се подпомага от открития през 1889 г. Царски музей по естествена история.

Новият ХХ век започва с развитие на държавната геоложка служба, с откриване на първите по-значими мини за въглища (Държавни мини Перник, 1891), за манган (Пожарево, 1902) и за медни руди (Плакалница, 1902), а също така и с увеличаване на броя на геоложките катедри в Софийския университет. Броят на геолозите в страната непрекъснато нараства, излизат първите геолози—абсолвенти на университета. И така се стига до 1923—1925 година, когато съзрява и се развива идеята на Георги Бончев, Стефан Бончев и Петър Бакалов за създаване на Българско геологическо дружество. Историята на създаването на дружеството е подробно разгледана в доклада на акад. Т. Николов и проф. Б. Маврудчиев (публикуван в настоящия том).

Апогей в развитието си дружеството достига през 70 и 80 години на миналия век, когато то има характера на междуведомствена научна организация с над 1200 члена, подкрепяна от държавата. Списанието на дружеството се издава регулярно и се разпространява в над 100 страни, разработват се множество научни и научно—приложни проекти, международната дейност е много активна, на 4 години се провеждат добре организирани геоложки конгреси с научни конференции.

След оттегляне на държавата от проучвателната и добивната дейност, с преминаване към пазарен тип стопанство се стигна до криза на геологията в България, която не можеше да не се отрази и на Българското геологическо дружество. Най-ярък показател в това отношение е рязкото намаляване на броя на членовете, който достигна в началото на новото хилядолетие до 150 души. Списанието на дружеството излиза нередовно и в намален обем, както по финансови причини, така и поради общата редуция на геоложките изследвания в страната. В последните 5 години се наблюдава позитивна тенденция в развитието на геологията, предизвикана от въвеждането на пазарните правила чрез Закона за подземните богатства, инвестициите в проучването и добива на минерални суровини на пазарен принцип и развитието на регионалните и търсещите работи като приоритет на държавата. В тези по-благоприятни условия Българското геологическо дружество започва постепенно да се стабилизира. Броят на членовете достигна 216 души, една значителна част от които са млади специалисти, ежегодно се провеждат научни конференции, на които се докладват и публикуват нови и интересни данни от текущите геоложки изследвания, възстанови се традицията за провеждане на ежегодни геоложки екскурзии, подкрепяни от геоложки фирми и предприятия. Създаде се и функционира уеб-сайт на дружеството. Списанието започна да излиза по-редовно, макар и с известно закъснение, благодарение на спонсорство от български и чужди компании и институции, включително Министерство на образованието и науката и Българската академия на науките. Постепенно се възстановява и традиционният книгообмен с чуждестранни издания. Разширяват се и международните връзки със сродни геоложки организации.

Криза в развитието на геологията през последните 15—20 години се отбелязва и в страните от Западна и Централна Европа. Това е резултат от една страна на изчерпване на природните ресурси

в тази част на света, и от друга на засилените рестрикции във връзка с екологията. В условията на адаптиране към тези нови изисквания европейските неправителствени геоложки организации, в това число и Българското геологическо дружество, координират усилията си за извеждане на нови геоложки приоритети в стратегията на официалните институции и на първо място в Европейската комисия. Благодарение на тези усилия само преди 3 седмици се проведе работна среща в Брюксел на представители на неправителствените геоложки организации на страните-членки на Европейския съюз и присъединяващите се страни, организирана от Европейската комисия и Европейската федерация на геолозите. На тази среща под надслов „Европейско законодателство и инициативи за подготовка и мобилност на професионалисти в областта на геологията” се констатира, че в последните години на проблемите на геологията и добива на полезни изкопаеми, както и на обучението на кадри в областта на геологията и минното дело в страните от Европейския съюз не се обръща необходимото внимание. Това може да има сериозни последици в близко бъдеще за хармоничното развитие на европейската индустрия, силно зависеща в момента от вноса на редица минерални суровини. На базата на този извод, направен въз основа на анализ на експерти от Европейската комисия, стартира процес, целящ да насочи вниманието на ръководните органи на Европейския съюз към активизиране на развитието на геологията и подготовката на кадри, като се осигури и необходимия финансов ресурса това. В сектор „Проучване и добив на полезни изкопаеми” на Европейската комисия се подготвя кампания с участието и на водещи европейски компании за издигане социалния престиж на отрасъла. Акцентира се върху необходимостта от въвеждане режим на лицензиране на геолозите и минните специалисти от институция, създадена от професионалните сдружения, браншовата камара и университетите, което до момента е практика единствено в Испания и Италия. Една от бъдещите цели на БГД трябва да бъде активното участие в започналия процес за адаптиране на европейските геолози към изискванията за хармонична околна среда и ефективно използване на минералните ресурси.

За мен е приятно задължение да благодаря на спонсорите, без които би било невъзможно да отбележим подобаващо нашия 80-годишен юбилей. Това са следните 22 организации, фирми и предприятия:

- Европейска асоциация на геоучените и инженерите;
- Софийски университет „Св. Климент Охридски”;
- Болкан минерал & Майнинг и Дънди прешъс металс инк;
- Челопеч Майнинг АД;
- Рио Тинто;
- ОМV България — Офшор Експлорейшън GmbH, клон България;
- Фелпс Додж проучвателна корпорация;
- Болкан експлорър;
- Мини Марица—изток ЕАД;
- Елаците мед АД;
- Овергаз;
- Проучване и добив на нефт и газ — София АД;
- Айвънхоу & Херуърд АД
- Евротестконтрол АД;
- Геотехника АВС ООД;
- Асарел—Медет АД;
- Карбон Инвест ООД;
- Геогруп — Ямбол;
- Вая 96 ООД — Бургас;
- Минпроект АД;
- Рудметал АД;
- Берко—Трейс ООД;

Искам да благодаря най-сърдечно на всички колеги и приятели, които със своя труд и идеи спомогнаха за организирането и провеждането на днешното събитие.

В заключение бих искал да пожелаая на Вас и на Вашите семейства здраве, успехи и лично щастие. Нека в бъдещата си дейност се водим от напътствието на Св. Иван Рилски, приет за покровител на миньорите и геолозите в мини Перник преди 102 години, което звучи така: „Бъдете единни, имайте мир помежду си!”

На многая лета!